

Леся КОСТИК

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
(науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту та публічного управління Кривокульська Н.М.)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ

Фінансування галузі екології є діяльністю, пов'язаною з грошовим забезпеченням реалізації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання та відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки. Відповідно до ст. 42 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1] в Україні фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок Державного бюджету України, та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів.

Регіональна екологічна політика держави є органічною складовою національної екологічної політики. Сьогодні в Україні вже сформовано основи екологічного законодавства, закладено концептуальний базис нової екологічної політики, здійснюваної на різних рівнях, та механізми її реалізації. Для реалізації регіональної екологічної політики використовуються такі механізми: законодавчо-правовий, управлінський, економічний, громадсько-просвітницький. Але, незважаючи на це, складність екологічної ситуації в Україні зумовлена значним посиленням експлуатації природних систем. Позитивне вирішення цих складних проблем потребує значних зусиль держави, органів місцевого самоврядування, громадськості, суб'єктів господарювання.

Як відомо, охорона навколишнього природного середовища є фінансово ємкою діяльністю, що потребує значних фінансових затрат, акумуляції та належного витрачання коштів на здійснення природоохоронних заходів та відповідних екологічних програм і ресурсозберігаючих проектів. Фінансовий механізм охорони довкілля на сьогодні функціонує неефективно. Основні недоліки вітчизняного економічного механізму екологічної політики полягають у тому, що:

по-перше, він не спроможний зацікавити товаровиробників у проведенні природоохоронних заходів за власний рахунок;

по-друге, недостатньо взаємопов'язаний з іншими показниками та

важелями розвитку господарської діяльності;

по-третє, недостатньо оперативно та ефективно реагує на динаміку еколого-економічних процесів у державі. Незадіяним повною мірою джерелом коштів на потреби охорони навколишнього природного середовища є міжнародна технічна допомога та впровадження так званих гнучких механізмів Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Ефективність міжнародної допомоги могла бути значно більшою, за умови адекватної дії національних еколого-економічних механізмів.

На сьогодні, для України найбільш можливими є способи фінансування сталого еколого-економічного розвитку через впровадження податків та реформ спрямованих на акумуляцію внутрішніх фінансових ресурсів, отримання коштів від державних та приватних інвесторів як внутрішнього, так і зовнішнього походження, а також отримання грантів від екологічних фондів. Крім зазначених джерел фінансування, існують й інші альтернативні механізми та інструменти фінансового забезпечення, однак, вони мають більш опосередкований вплив на забезпечення такого розвитку (наприклад, запобігання фінансовим кризам, забезпечене ефективною міжнародною валютною системою).

Ефективність фінансування екологічних заходів багато в чому залежить від дотримання принципу "забруднювач платить". Відповідно до цього принципу будь-який суб'єкт господарювання несе фінансову відповідальність за забруднення навколишнього природного середовища, невиконання встановлених екологічних вимог, тобто має платити за негативний вплив своєї діяльності на довкілля. Принцип ґрунтується на ідеї створення умов економічної та матеріальної заінтересованості забруднювачів здійснювати екологічні заходи, вирішувати природоохоронні завдання в межах виробництва.

Законодавство передбачає також принципову вимогу цільового витрачання коштів на відповідні природоохоронні заходи. Цей принцип полягає в тому, що збори та платежі за використання природних ресурсів мають витрачатися суто на охорону та відтворення відповідних природних ресурсів, а кошти від сплати екологічного податку – на цільове фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 [2] затверджений Перелік видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів. Використання коштів бюджетів і фондів охорони навколишнього природного середовища на заходи, що не

включені до цього переліку, забороняється.

На сьогодні питання забезпечення раціонального природокористування та охорони довкілля мають вирішуватися не тільки їх державним фінансуванням, але й залученням більш ємних важелів – екологічних інвестицій (або екологічно орієнтованих інвестицій). Останні являють собою усі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в господарську діяльність і спрямовані на зниження і ліквідацію негативного антропогенного впливу на довкілля; збереження, поліпшення і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу територій, забезпечення екологічної безпеки в країні.

Охорона довкілля є важливою функцією державного управління. Тому політика в галузі екології та природних ресурсів України, фінансування екологічної галузі повинні виходити із забезпечення загальної екологічної безпеки і розвитку міжнародного природоохоронного співробітництва в інтересах нинішнього і майбутнього поколінь. Але це неможливо зробити самотужки. Необхідні скоординовані дії міжнародної спільноти, оскільки екологічний стан і культура природокористування перестають бути внутрішньою справою окремих держав, а сучасне людство існує за умов глобальної взаємозалежності.

Бібліографія:

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

2. Про затвердження Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-п>